

Tema: Husdyr og forholdet mellem mennesker og dyr

Mål

At udvikle forståelsen af nabosprog og uddybe forståelsen af forholdet mellem mennesker og dyr gennem arbejde med digte på dansk, norsk og svensk.

Tid

Én lektion

Digte

- Edith Södergran: Lyckokatt
- Knud Sørensen: Køerne
- Gro Dahle: Den aller tristeste hunden i huset

Introduktion

Dyr som køer, heste, får, grise, høns, hunde og katte har altid været vigtige for mennesker. Vi har brugt dyr til mad og tøj og har haft praktiske fordele af dem på mange måder. Heste har fungeret som trækdyr, hunde har hjulpet med jagt, og katte har jaget skadedyr som mus. I det moderne samfund har mange dyr ikke primært en praktisk funktion. Heste bruges mest til ridning, og hunde og katte er kæledyr.

Når samfundet ændrer sig, rejses der også nye spørgsmål om menneskers forhold til dyr. Af hensyn til bæredygtig udvikling bør kødforbruget falde. Samtidig er der behov for græssende dyr af hensyn til biodiversiteten. En større diskussion omhandler den etiske dimension, og om mennesker overhovedet har ret til at bruge dyr i fødevareindustrien, som husdyr – eller som forsøgsdyr i medicinsk forskning eller i produktionen af kosmetik.

Før læsning

Hvad betyder dyr for dig? Diskuter dine egne oplevelser med dyr og mere generelt dyrs plads i samfundet i dag. Er det moralsk berettiget, mennesker udnytter dyr til deres egne formål? Skal dyr have deres egne rettigheder, ligesom der er menneskerettigheder, der gælder for alle mennesker?

Nærlæsning

Første læsning – Hvad handler digtene om?

- Hvad lærer vi specifikt om dyrene i digtene?
- Hvad fortælles om menneskene?
- Hvilke stemninger og følelser formidler digtene?
- Hvilken linje i digtene føles mest betydningsfuld eller hvilken kan du bedst lide? Hvorfor?

Anden læsning – Hvordan er digtene struktureret?

- Hvordan er digtet struktureret? Hvordan er linjerne og stroferne udformet?
- Hvilke typiske træk ved digte er der?
- Hvad er karakteristisk for sproget i digtet?
- Hvordan bruges korte og lange sætninger og linjer?

Tredje læsning – Hvad betyder digtene?

- Hvilket billede giver digtene overordnet af dyr og mennesker og forholdet mellem dem?
- Hvad i digtene er specifikt knyttet til et enkelt land, og hvad har en mere tidløs karakter?
- Hvordan fortolker du digtenes budskab? Hvad genkender du fra dine egne oplevelser?

Efter læsning

Hvilke nye tanker vakte digtene? Teksterne er meget forskellige, men hvad kan de bidrage med til dagens diskussion om bæredygtig udvikling, forholdet mellem mennesker og dyr og menneskers ansvar for jordens fremtid? Diskuter!

Skriv nye digte om dyr og dyrs betydning for mennesker, eller brug andre æstetiske udtryksmidler. Start for eksempel med dine egne oplevelser med kæledyr og forbind dem til et samfundsmæssigt niveau, eller skriv digte, der indtager dyreperspektivet. Hvordan opfatter dyr os og verden?

Edith Södergran: **Lyckokatt**

Jag har en lyckokatt i famnen,
den spinner lyckotråd.
Lyckokatt, lyckokatt,
skaffa mig tre ting:
skaffa mig en gyllne ring,
som säger mig att jag är lycklig;
skaffa mig en spegel,
som säger mig att jag är skön;
skaffa mig en solfjäder,
som fläktar bort mina påhängsna tankar.
Lyckokatt, lyckokatt,
spinn mig ännu litet om min framtid!

Ur: *Dikter* (1916)

Uppläsning av **Karin Oscarsson**:

<https://www.youtube.com/watch?v=cnD8kz5Bua0>

Tonsättning av **Ami Aspelund**:

<https://www.youtube.com/watch?v=sVLDvIGCaz0>

Tonsättning av **Nicolai Dunger**:

<https://www.youtube.com/watch?v=mJKkGgU-UPU>

Tonsättning av **Einojuhani Rautavaara**:

<https://www.youtube.com/watch?v=rSZAyXcXfWM>

Knud Sørensen: **Kørne**

Hvis det ikke var for kørne
– de sortbrogede, de rødbrogede
og de små ensfarvede jersey –
hvis det ikke var for kørne,
ville vi ikke have
et grønt Danmark.
Vi ville ha korn, nåja,
dets egentlige farve er gul,
og korn er noget andenklasser,
der kun spises
af svin og af mennesker, nej
hvis det ikke var for kørne,
hvis ikke disse kødklumper
vadede rundt i græs til knæene
altid tæt sammen, altid
– næsten –
i takt, hvis det ikke var for kørne,
ville vi ikke have Danmark
som en grøn drøm om evighed.

Men hele tiden

er drømmen i fare:

Der er altid én ko,

der er anderledes, én ko

der fjerner sig fra flokken, én ko

der vender hovedet den anden vej, én ko

der æder, når de andre tygger drøv, én ko

der nærmer sig den besøgende

med tungen forrest indstillet på

at vise ru indladdenhed og søge

ud over sig selv, der er altid én ko

som står slikkende og snusende

og kigger langt ud over hegnet

og ønsker sig

et liv som ikke-ko, måske

som en høne i et bur

eller et svin på tredje etage

eller et menneske på fjortende, dér står den

urolig, usikker, uvidende

om sin egen tyngde, dér står den

og holder i enden af et langstrakt

længselsfuldt muh,

når den fremmede går.

De rigtige køer

ligger inde i græsset.

De tygger drøv

sådan som kører altid

har tygget drøv.

De ser kun indad,

og de er grønne helt ind i sjælen.

De rigtige køer

er genfødte bønder,

det er for dem

græsset gror,

solen skinner

og regnen falder,

det er for dem årstiderne skifter,

så verden altid

er uforanderlig ny,

det er for de rigtige køer

som er genfødte bønder

– og for de rigtige bønder

som er genfødte køer.

©Knud Sørensen: *Hvad skal vi med solnedgangen?* Gyldendal, 1987. Udgivet efter aftale med forlaget og forfatteren.

Gro Dahle

Den aller triste hunden i huset

Sitter du der, du, hund,

sier katten

og ser hunden sitte så trist

på det tredje trinnet i trappen.

Hva er det som er så galt, spør katten.

Da kommer det fram.

Hunden har mistet seg selv i dag,

mistet seg helt bort.

Alt er bare et eneste surr.

– Uff, da, sier katten og ser på hunden,

– Men du sitter jo der, sier katten.

– Gjør jeg det, sier hunden og kjenner etter,

Jo visst gjør han det,

tenker hunden,

jeg sitter jo her

på det tredje trinnet i trappen.

Noe så dumt tenker hunden

og er flau.

Mistet seg selv, funnet seg selv,

og funnet en venn.

Det er kanskje ikke så galt allikevel?

Så går de en tur,
katten og hunden,
for alle trenger litt luft i hodet,
litt vind i tankene,
litt fugler i håret,
litt granbar i pelsen,
litt gress under foten
og en venn som forstår det meste.